

RCS/15635/2025-G(3)

സഹകരണ സംഘം രജിസ്ട്രാർ ഓഫീസ്

തിരുവനന്തപുരം

തീയതി: 18-12-2025

സർക്കുലർ നമ്പർ 47/2025

വിഷയം : സഹകരണ വകുപ്പ് - കേരള സഹകരണ സംഘം നിയമം വകുപ്പ് 68 പ്രകാരമുള്ള സർച്ചാർജ് നടപടി ക്രമം - നിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതു സംബന്ധിച്ച്

സൂചന : (1) സഹകരണ സംഘം രജിസ്ട്രാറുടെ 13-10-2025 തീയതിയിലെ ജോയിന്റ് രജിസ്ട്രാർമാരുടെ അവലോകന യോഗ തീരുമാനം.

(2) സഹകരണ സംഘം രജിസ്ട്രാറുടെ 17.11.1990 ലെ 37/90 -ാം നമ്പർ സർക്കുലർ.

(3) സഹകരണ സംഘം രജിസ്ട്രാറുടെ 18.06.1992 ലെ 21/92 -ാം നമ്പർ സർക്കുലർ.

(4) സഹകരണ സംഘം രജിസ്ട്രാറുടെ 12.07.2013 ലെ 49/13 -ാം നമ്പർ സർക്കുലർ.

കേരള സഹകരണ സംഘം നിയമം വകുപ്പ് 68 പ്രകാരമുള്ള സർച്ചാർജ് നടപടി ക്രമങ്ങൾ നിലവിലെ സാഹചര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് വ്യക്തത വരുത്തി സർക്കുലർ നിർദ്ദേശം പുറപ്പെടുവിക്കണമെന്ന് സൂചന(1) പ്രകാരം ജോയിന്റ് രജിസ്ട്രാർമാരുടെ അവലോകന യോഗത്തിൽ ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ച് സൂചന 2 മുതൽ 4 വരെ സർക്കുലറുകളിലെ വ്യവസ്ഥകളിൽ വ്യക്തത വരുത്തി ചുവടെ ചേർക്കുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

I. വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരമുള്ള നഷ്ടോത്തരവാദിത്തം നിർണ്ണയിക്കൽ ഉത്തരവ്**1. പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ട സാഹചര്യങ്ങൾ**

- i. 1969 ലെ കേരള സഹകരണ സംഘം നിയമത്തിലെ 63 -ാം വകുപ്പ് അനുസരിച്ചുള്ള ആഡിറ്റ് പ്രകാരം സംഘത്തിന്റെ പ്രവർത്തനത്തിൽ ഗുരുതരമായ ക്രമക്കേടുകൾ, ധന ദുർവിനിയോഗം, മനപ്പൂർവ്വമായ അനാസ്ഥ എന്നിവയിലൂടെ ബാങ്കിന്/സംഘത്തിന് സാമ്പത്തിക നഷ്ടം, ആസ്തി ശോഷണം എന്നിവയിൽ ഏതെങ്കിലും സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതായി റിപ്പോർട്ട് ലഭിച്ചാൽ;
- ii. സഹകരണ ചട്ടം 66 ലെ നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ച് വകുപ്പ് 65 / 66(2), 66(2A) പ്രകാരം സംഘത്തിന്റെ ഘടന, പ്രവർത്തനം, സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി എന്നിവ സംബന്ധിച്ച് നടത്തിയ

അന്വേഷണം / പരിശോധന / ടീം പരിശോധന എന്നിവയിൽ ടി ബാങ്കിൽ /സംഘത്തിൽ ഗുരുതരമായ സാമ്പത്തിക ക്രമക്കേടുകളും പണാപഹരണവും സാമ്പത്തിക തിരിമറിയിലൂടെയും ബാങ്കിന്/സംഘത്തിന് സാമ്പത്തിക നഷ്ടം, അസ്തി ശോഷണം എന്നിവയിൽ ഏതെങ്കിലും സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതായി റിപ്പോർട്ട് ലഭിച്ചാൽ; (വകുപ്പ് 66(2A) പ്രകാരമുള്ള ടീം പരിശോധനയിൽ വകുപ്പ് 66(2B) പ്രകാരമുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ കൂടി പാലിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതാണ്.)

- iii. സംഘത്തിന്റെ ലിക്വിഡേഷൻ/സമാപ്തികരണം പൂർത്തീകരിക്കുന്ന തിനുള്ള നടപടി ആരംഭിച്ച് തുടരുന്ന വേളയിൽ ബാങ്ക് / സംഘത്തിന് സാമ്പത്തിക നഷ്ടം, അസ്തിശോഷണം എന്നിവ സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതായി പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും ഉത്തരവിന്മേൽ;
- iv. വകുപ്പ് 68A പ്രകാരം ബാങ്ക് / സംഘത്തിന് സാമ്പത്തിക നഷ്ടം, അസ്തിശോഷണം എന്നിവ സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതായി സഹകരണ വിജിലൻസ് സമർപ്പിക്കുന്ന റിപ്പോർട്ടിന്മേൽ;

2. വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരമുള്ള നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിക്കൽ ആർക്കൊക്കെ എതിരായി നിർണ്ണയിക്കാം

- i. ബാങ്കിന്റെ/സംഘത്തിന്റെ നിയമാവലി വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ളതും ഭരണച്ചുമതല ഏൽപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുമായ വ്യക്തി/വ്യക്തികൾക്കെതിരായി നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിക്കാവുന്നതാണ്.
- ii. ബന്ധപ്പെട്ട കാലയളവിലെ സംഘത്തിന്റെ ഭരണ സമിതി അംഗങ്ങൾക്കെതിരായി വ്യക്തിപരമായും കൂട്ടായും നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിക്കാവുന്നതാണ്. കേരള സഹകരണ നിയമം ചട്ടം 47(d) പ്രകാരം സംഘത്തിന്റെ റിക്കാർഡുകളുടെയും കണക്കുകളുടെയും പണത്തിന്റെയും മറ്റ് സ്വത്തുക്കളുടെയും സൂക്ഷിപ്പും സുരക്ഷിതത്വവും നിക്ഷിപ്തമായിട്ടുള്ളത് ഭരണ സമിതിക്കാണ്. കൂടാതെ സഹകരണ നിയമം, ചട്ടങ്ങൾ, സർക്കാരിന്റേയും സഹകരണ സംഘം രജിസ്ട്രാറുടേയും കാലാകാലങ്ങളിലുള്ള ഉത്തരവുകൾ, സർക്കുലർ നിർദ്ദേശങ്ങൾ എന്നിവ പ്രകാരം സംഘത്തിന്റെ/ബാങ്കിന്റെ രജിസ്റ്റേർഡ് ബൈലോ വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് വിധേയമായി സംഘത്തിലെ ആഫീസർമാർ അവരുടെ ചുമതല നിർവ്വഹിക്കുന്നുണ്ടോയെന്ന് പരിശോധിക്കേണ്ട ചുമതലയും സംഘം ഭരണ സമിതിക്കെന്നിരിക്കെ സംഘത്തിനുണ്ടാകുന്ന എല്ലാ നാശനഷ്ടങ്ങൾക്കും സാമ്പത്തിക നഷ്ടങ്ങൾക്കും ഭരണ സമിതി അംഗങ്ങൾക്ക് വ്യക്തിപരമായും കൂട്ടായും ബാധ്യതയുണ്ടായിരിക്കുന്നതാണ്.
- iii. സംഘത്തിന്റെ ചീഫ് എക്സിക്യൂട്ടീവ്/സെക്രട്ടറി/ഓഫീസർ അഥവാ ജീവനക്കാരൻ/ജീവനക്കാരനായിരുന്ന ആൾ എന്നിവർക്കെതിരായി

3. വകുപ്പ് 68(1) - പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥ / ഉദ്യോഗസ്ഥൻ

രജിസ്ട്രാർ സ്വമേധയാ അല്ലെങ്കിൽ ഇതിനായി ക്രമപ്രകാരം ചുമതല ഏൽപ്പിച്ചിട്ടുള്ള

ഉദ്യോഗസ്ഥൻ/ ഉദ്യോഗസ്ഥർ മുഖേന വകുപ്പ് 68(1)____പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണം നടത്താവുന്നതാണ്.

4. വകുപ്പ് 68(1) - പ്രകാരം നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിച്ച് റിപ്പോർട്ട് തയ്യാറാക്കുമ്പോൾ അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥർ പാലിക്കേണ്ട നടപടിക്രമങ്ങൾ

- i. ചട്ടം 66(7) പ്രകാരമുള്ള ഉത്തരവിലെ നടപടി ക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചു കൊണ്ട് സമയപരിധിയുള്ളിൽ റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.
- ii. വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരം നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിക്കുന്ന വേളയിൽ സംഘത്തിന്റെ/ബാങ്കിന്റെ നഷ്ടങ്ങൾക്ക് വ്യക്തിഗതമായി ബാധ്യത തിട്ടപ്പെടുത്തുവാൻ വ്യക്തമായ രേഖകൾ സംഘത്തിൽ നിന്നും കണ്ടെടുക്കുവാൻ കഴിയാത്ത സാഹചര്യത്ിൽ ടി ബാധ്യത പ്രസ്തുത കാലയളവിലെ ചീഫ് എക്സിക്യൂട്ടീവ്/സെക്രട്ടറിക്കും ഭരണ സമിതി അംഗങ്ങൾക്കുമായി തുല്യമായി നിശ്ചയിക്കേണ്ടതാണ്.
- iii. വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണ റിപ്പോർട്ടിൽ ചുവടെ ചേർക്കുന്ന വിവരങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.
 - a. ടി അന്വേഷണം നടത്തുന്ന ബാങ്കിന്റെ / സംഘത്തിന്റെ പേര്, ക്ലിപ്തം നമ്പർ, മേൽവിലാസം.
 - b. അന്വേഷണ ഉത്തരവിന്റെ നമ്പർ, തീയതി, അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ/ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ പേരും തസ്തികയും, കാലാവധിയും.
 - c. ഏത് റിപ്പോർട്ടിന്മേൽ, ഏത് സാഹചര്യത്തിലാണ് സഹകരണ നിയമം വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നും, ആ റിപ്പോർട്ടിൽ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുള്ള ക്രമക്കേടുകൾ/ന്യൂനതകൾ, അതിലൂടെ ടി സ്ഥാപനത്തിനുണ്ടായ നഷ്ടം എത്രയാണ് എന്നത് സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങൾ, ഇപ്രകാരം നഷ്ടപ്പെട്ടു എന്ന് കണ്ടെത്തിയതിൽ നിലവിലുള്ള നഷ്ടം എത്രയാണ് എന്നുള്ള വിവരം.
 - d. ടി തുക നഷ്ടപ്പെട്ടതിന്റെ ഉത്തരവാദികൾ ആരെല്ലാമെന്നും, അവരുടെ മേൽവിലാസവും, വ്യക്തിപരമായി ഓരോരുത്തരിൽ നിന്നും എത്ര തുക വീതം ഈടാക്കണം എന്നത് സംബന്ധിച്ച പട്ടികയും, അത്തരം നിഗമനത്തിലേക്ക് എത്താനായി സ്വീകരിച്ച മാനദണ്ഡങ്ങളും.
 - e. അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥന് അനിവാര്യമാണെന്ന് ബോധ്യപ്പെടുന്ന പക്ഷം വ്യക്തി/വ്യക്തികൾ ഓരോരുത്തർക്കും സംഘത്തിൽ അവരുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ആരോപിച്ചിട്ടുള്ള ക്രമക്കേടുകളിൽ അവർ നടത്തിയ ഇടപാടുകൾ സംബന്ധിച്ച വിശദീകരണം തേടാവുന്നതും, ആയതിന്മേൽ അവർ നൽകിയ മറുപടിയും, അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ കണ്ടെത്തലും.
 - f. നിയമാനുസരണം ടി വ്യക്തി/വ്യക്തികൾ ഓരോരുത്തരുടേയും നഷ്ടോത്തരവാദിത്വവും ആയത് നിർവ്വഹിക്കുന്നതിൽ അവരുടെ ഭാഗത്തു നിന്നുള്ള വീഴ്ചകളും എപ്രകാരമാണെന്നതു

സംബന്ധിച്ച്.

- g. ടി വ്യക്തികൾക്ക് ക്രമക്കേടുകളുമായി പൂർണ്ണമായ ഉത്തരവാദിത്വവും പങ്കാളിത്തവും ഉണ്ടോ എന്നതു സംബന്ധിച്ചും, ആയത് എത്രത്തോളമാണെന്നുള്ളതും ആയതിൽ ഭരണസമിതിയുടെ അറിവോ സമ്മതമോ ഉണ്ടായിരുന്നോ എന്നുള്ളതു സംബന്ധിച്ചും.
- h. ഈടാക്കേണ്ട തുക, പലിശ എന്നിവ ഏതു തീയതി മുതൽ ഏതു തീയതി വരെ എന്നുള്ളത്
- i. വകുപ്പ് 68 (1) അന്വേഷണത്തിന് കാരണമായ റിപ്പോർട്ട് പ്രകാരം ടി ബാങ്കിൽ/സംഘത്തിൽ നിന്നും നഷ്ടപ്പെട്ടു എന്ന് കണ്ടെത്തിയതിലൂടെ ഈടാക്കേണ്ട തുക, ടി റിപ്പോർട്ട് തീയതിയ്ക്ക് ശേഷമുള്ള പലിശ, വകുപ്പ് 68(1) റിപ്പോർട്ട് തീയതി വരെയുള്ള തുക, ആകെ ഈടാക്കുവാൻ ബാങ്കി നിൽപ്പുള്ള തുക, മറ്റേതെങ്കിലും ചെലവുകൾ സംബന്ധിച്ചും ഉള്ള വിവരങ്ങൾ പട്ടിക രൂപത്തിൽ.
- j. വകുപ്പ് 68(1) അന്വേഷണത്തിന് ആധാരമായിട്ടുള്ള റിപ്പോർട്ടിൽ കുറ്റമാരോപിച്ചിട്ടുള്ള ആൾ/ആൾക്കാരെക്കുറിച്ചായി സമർപ്പിച്ചിട്ടുള്ള തെളിവു രേഖകൾ അന്വേഷണ വേളയിൽ പരിശോധിച്ച് ബോധ്യപ്പെട്ടതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാത്രമേ വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരമുള്ള റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കുവാൻ പാടുള്ളൂ. ഏതെങ്കിലും വസ്തുതകൾ തെളിയിക്കുന്നതിന് ടി രേഖകൾ കൂടാതെ മറ്റേതെങ്കിലും രേഖകളോ മറ്റ് തെളിവുകളോ ആവശ്യമാണെന്ന് ബോധ്യപ്പെട്ടാൽ ആയതുകൂടി വകുപ്പ് 68(1) റിപ്പോർട്ടിനോടൊപ്പം ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്. അപ്രകാരം രേഖകളോ മറ്റ് തെളിവുകളോ ആവശ്യപ്പെട്ട് ലഭ്യമാകാതെ വന്നാൽ ടി വിവരം റിപ്പോർട്ടിൽ വ്യക്തമാക്കേണ്ടതാണ്.
- k. നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിക്കുന്ന വേളയിൽ ബന്ധപ്പെട്ടവർ തങ്ങളുടെയോ സാക്ഷികളുടെയോ മൊഴി രേഖപ്പെടുത്തി തെളിവെടുക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടുന്ന പക്ഷം ആയത് അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ പരിഗണിക്കേണ്ടതാണ്.
- l. സഹകരണ സംഘം നിയമം, ചട്ടങ്ങൾ, സംഘം രജിസ്ട്രേഡ് ബൈലാ എന്നിവയ്ക്കെതിരായി സംഘത്തിന്റെ പണം ചെലവഴിച്ചതാണെന്നും, സംഘത്തിന് നഷ്ടം വരുത്തിയിട്ടുള്ളത് എപ്രകാരമാണെന്നുള്ളതും ആയത് മനപ്പൂർവ്വമായിരുന്നോ എന്നുള്ളതും റിപ്പോർട്ടിൽ വ്യക്തമാക്കണം.
- m. വകുപ്പ് 68(1) പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന് ആധാരമായ റിപ്പോർട്ടിൽ കണ്ടെത്തിയിട്ടുള്ള സംഘത്തിനുമായ നഷ്ടങ്ങളിൽ മാത്രമേ നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിക്കുവാൻ അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥന് അധികാരമുള്ളൂ. അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥന് പുതിയ കണ്ടെത്തലുകളോ, നീരീക്ഷണങ്ങളോ ഉള്ള പക്ഷം ആയത് പ്രത്യേകമായി റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കേണ്ടതും തുടർന്ന് ഈ സർക്കുലറിലെ I.1.(i) മുതൽ (iv) വരെയുള്ള റിപ്പോർട്ടുകൾക്ക് വിധേയമായി മാത്രമേ സർചാർജ് നടപടികൾ പൂർത്തീകരിക്കാൻ പാടുള്ളൂ.
- n. വകുപ്പ് 68(1) റിപ്പോർട്ടിൽ വിവിധ ഇനങ്ങളിലായി ബാങ്കിന്/സംഘത്തിന് നഷ്ടപ്പെട്ടതും ഉത്തരവാദികളായ ഓരോരുത്തരിൽ നിന്നും ഈടാക്കേണ്ടതുമായ തുകകൾ ഇനം തിരിച്ച്

അവരുടെ പേര്, തസ്തിക, മേൽവിലാസം എന്നിവ ഉൾപ്പെടെ തയ്യാറാക്കിയ സംക്ഷിപ്തം റിപ്പോർട്ടിൽ വ്യക്തമാക്കേണ്ടതാണ്.

II. വകുപ്പ് 68(2) സർചാർജ് പ്രകാരമുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ

- I. സഹകരണ നിയമം വകുപ്പ് 68 (1) പ്രകാരമുള്ള നഷ്ടോത്തരവാദിത്വം നിർണ്ണയിച്ച് റിപ്പോർട്ട് ലഭിച്ചാൽ രജിസ്ട്രാർ സർചാർജ് നടപടിക്രമങ്ങൾ പൂർത്തീകരിച്ച് സർചാർജ് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ടതാണ്.
- II. സഹകരണ നിയമം വകുപ്പ് 68 (1) പ്രകാരമുള്ള റിപ്പോർട്ടിൽ പരാമർശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആരോപണ വിധേയരായവർക്ക് ക്രമപ്രകാരം നോട്ടീസ് നൽകി ടി യാൻ/ടി യാളുകൾക്ക് പറയുവാനുള്ള കാര്യങ്ങൾ കേൾക്കാൻ അവസരം നൽകിയതിനു ശേഷം മാത്രമേ ടിയാളിന്/ആളുകൾ കൈതിരെ രജിസ്ട്രാർ വ്യക്തിഗത സർചാർജ് ഉത്തരവുകൾ പുറപ്പെടുവിക്കാവൂ. ഇപ്രകാരം പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഉത്തരവിൽ പുറപ്പെടുവിക്കാനുണ്ടായ സാഹചര്യം, തെളിവുകൾ സഹിതം വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കണം.
- III. സർചാർജ് ഉത്തരവ് ബന്ധപ്പെട്ടവർ വ്യക്തിപരമായി, കൈപറ്റിയ തീയതി മുതൽ 60 ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ആയത് പൂർണ്ണമായും പാലിയ്ക്കാത്ത പക്ഷം വകുപ്പ് 79 പ്രകാരമുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ സ്വീകരിച്ച് ടി തുക ഈടാക്കാവുന്നതാണ്.
- IV. വകുപ്പ് 68(2) പ്രകാരമുള്ള ഉത്തരവിന്റെ പകർപ്പ് സംഘത്തിന്റെ പ്രസിഡന്റിനും/ചീഫ് എക്സിക്യൂട്ടീവ്/സെക്രട്ടറിക്കും നിയമപ്രകാരം നൽകേണ്ടതും, 68(2) ഉത്തരവിന്റെ പകർപ്പ് ടി സംഘത്തിന്റെ അപ്പെക്സ്, ബാങ്ക്/സംഘത്തിനും, ഫിനാൻസിംഗ് സ്ഥാപനത്തിനും, അഫിലിയേറ്റ് ചെയ്തിട്ടുള്ള സ്ഥാപനത്തിനും ഈ നിയമപ്രകാരം സംഘവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പ്രവർത്തിക്കുന്ന അനുബന്ധ സ്ഥാപനത്തിനും നൽകേണ്ടതാണ്.

കേരള സഹകരണ സംഘം നിയമം വകുപ്പ് 68 പ്രകാരമുള്ള സർചാർജ് നടപടിക്രമങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിന് മുൻപായി മേൽ നിർദ്ദേശങ്ങൾ കർശനമായും പാലിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന വിവരം ബന്ധപ്പെട്ട ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഉറപ്പു വരുത്തേണ്ടതാണ്.

Dr. D SAJITH BABU IAS

REGISTRAR OF CO-OPERATIVE SOCIETIES

// ആജ്ഞാനുസരണം //

ഡെപ്യൂട്ടി രജിസ്ട്രാർ (വിജിലൻസ്)